

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 45 Volume: 9 Issue: 45

Ağustos 2016 August 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

F.M. DOSTOYEVSKİ'NİN "SUÇ VE CEZA" ROMANINDA *SİNİRLİLİK HALLERİNİ* İFADE EDEN
FİİLLERİN TÜRKÇE ÇEVİRİSİ
TRANSLATIONS THE VERBS EXPRESSING IRRITABILITY INTO TURKISH IN F. M. DOSTOYEVSKY'S
NOVEL "CRIME AND PUNISHMENT"

Leyla ŞENER*

Öz

Toplum ve kişi hayatında ortaya çıkan bunalımlı anları olağanüstü bir sezgi ve incelikle yakalayıp işleyen bir yazar olan Fyodor Mihayloviç Dostoyevski'ye göre hayat sakin ve uyumlu olmaktan çok uzaktır. Nitekim büyük Rus yazarın suçun psikolojik sürecini takip ettiği "Suç ve Ceza" romanında kahramanı Raskolnikov'un içinde bulunduğu bunalımlı hali ifade ederken en sık kullandığı kelimelerden biri *sinirliliktir*. Dostoyevski Raskolnikov'un *sinirli* bir genç adam olduğunu özellikle Türkçeye *kızmak*, *sinirlenmek* olarak çevirebileceğimiz "раздражаться"; *kızdırmak*, *sinirlendirmek*, *öfkelenmek*, olarak çevirebileceğimiz "раздразнить"; *kızdırmak*, *sinirlendirmek*; *öfkelenmek*, *sinirlerine dokunmak* olarak çevirebileceğimiz "раздражать", "раздражить" fiillerini kullanarak ortaya koymaktadır. Bu çalışmada Dostoyevski'nin "Suç ve Ceza" romanında kahramanı Raskolnikov'un *sinirlilik hallerini* ortaya koymak için kullandığı "раздражаться", "раздразнить", "раздражать", "раздражить" fiillerinin eserin Türkçe çevirisinde ne şekilde karşılıklarını buldukları üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dostoyevski, Raskolnikov, Sinirlilik Hali, Çeviri, Fiiller, Rusça, Türkçe.

Abstract

According to Fyodor Mikhailovich Dostoyevsky, who is an author intuitively and gracefully apprehends and handles the depressed moments occurring in community and individual lives, life is quite far from being calm and compatible. Thus the most frequently used verb is irritability while expressing the depressed mood of the hero Raskolnikov in the novel "Crime and Punishment" via which the great Russian author pursues the psychological process of crime. Dostoyevsky reveals that Raskolnikov is a nervous young man by using the verbs "раздражаться" (ing. *become irritated, to get angry*) which we can translate into Turkish as *kızmak*, *sinirlenmek*, "раздразнить" (ing. *to irritate, to provoke, to nettle*) which we can translate as *kızdırmak*, *sinirlendirmek*; *öfkelenmek* and "раздражать", "раздражить" (ing. *to irritate, to annoy, to provoke*) which we can translate as *kızdırmak*, *sinirlendirmek*; *öfkelenmek*, *sinirlerine dokunmak*. In what way correspond the verbs "раздражаться", "раздразнить", "раздражать", "раздражить" using by Dostoyevsky for revealing the depressed mood of the hero Raskolnikov in the novel "Crime and Punishment" into Turkish will be discoursed in this work

Key Words: Dostoyevsky, Raskolnikov, Depressed Mood, Translation, Verbs, Russian, Turkish.

Giriş:

F.M.Dostoyevski'nin eserlerinde *öfke* (гнев) kavramı ve bu kavramın ifade ettiği duygu önemli bir yere sahiptir. *Öfke* çok katmanlı bir duygudur. Bu katmanlardan biri de *sinirliliktir* (Мельниченко, 2010).

Rusçada duyguları ifade etmek için en sık kullanılan sözcük türü fiildir (35,2%), ardından isim (30,4%) ve sıfat (24,1%) gelir (Бабенко, 1989:65). Duygular onları duyan bir özne ve onlara sebep olan bir nesneyi gerektirmektedirler. Bundan duyguları ifade etmek için en sık kullanılan sözcük türü fiildir. Rusçada duyguları ifade etmek için en sık kullanılan sözcük türünün fiil olması da bundan kaynaklanır.

Büyük Rus yazar F.M.Dostoyevski'nin suçun psikolojik sürecini takip ettiği "Suç ve Ceza" romanında (Kaşoğlu: 2001: 49-53) kahramanı Raskolnikov'un içinde bulunduğu bunalımlı hali ifade ederken en sık kullandığı kelimelerden biri *sinirliliktir*.

Dostoyevski Raskolnikov'un *sinirli* bir genç adam olduğunu özellikle Türkçeye *kızmak*, *sinirlenmek* olarak çevirebileceğimiz "раздражаться"; *kızdırmak*, *sinirlendirmek*, *öfkelenmek*, olarak çevirebileceğimiz "раздразнить"; *kızdırmak*, *sinirlendirmek*; *öfkelenmek*, *sinirlerine dokunmak* olarak çevirebileceğimiz "раздражать", "раздражить" fiillerini kullanarak ortaya koymaktadır.

Dostoyevski'nin "Suç ve Ceza" romanında Raskolnikov'un *sinirli hallerini* ifade etmek için kullandığı fiilleri ve Rus edebiyatının Türkiye'de sevilmesine büyük katkıları olan Hasan Ali Ediz'in (Olçay, 2003: 91-94) Türkçe çevirisinde bunların ne şekilde karşılıklarını bulduklarını inceleyeceğiz.

"Suç ve Ceza" Romanında Raskolnikov'un Sinirlilik Hallerini İfade Eden Fiiller ve Türkçeye Çevirileri:

Romanın daha ilk sayfasında Raskolnikov'un ruhsal hali şu şekilde tasvir edilir:

* Yrd. Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü.

“он был в раздражительном и напряженном состоянии, похожем на ипохондрию”. (Достоевский, 1969: 41) “(...) *bir süreden beri karasevdaya benzer sinirli, tedirgin bir hali vardı.*” (Dostoyevski, 1999:3-4).

Romanın ilerleyen sayfalarında Raskolnikov’un *sinirliliğinin* altı çizilmeye devam edilir:

“Прибавьте к этому раздражение от голода, от тесной квартиры, от рубища, от яркого сознания красоты своего социального положения, а вместе с тем положения сестры и матери.” (Достоевский, 1969:503) “*Sonra buna, aç kalmanın, daracık bir odada oturmanın, paçavralar içinde sürünmenin, kendi parlak sosyal durumunu çok iyi anlamış olmanın, bununla beraber, annesi ile kızkardeşinin durumlarının sinir bozukluğunu da ekleyiniz.*” (Dostoyevski, 1999: 247)

Dostoyevski “Suç ve Ceza” romanında Raskolnikov’un sinirli bir genç adam olduğunu özellikle “раздражаться”, “раздразнить”; “раздражать”, “раздражить” fiillerini kullanarak ortaya koymaktadır.

Rusçada fiiller sözlüğüne imza atan araştırmacı Babenko’ya göre “раздражаться”, “раздразнить” “раздражать” ve “раздражить” fiilleri 1. *telaş, endişe, heyecan, galeyana*; 2. *rahatsızlık, huzursuzluk (беспокойство) ve kızgınlık; hiddet, öfke, hırs, hışım (злость)* hislerinin ifade etmektedir (Бабенко, 1989: 170-185). Bu fiiller “Suç ve Ceza” romanında Raskolnikov’un içinde bulunduğu ruhsal durumu tasvir etmektedir.

Aşağıda Raskolnikov’un *sinirlilik hallerini* ifade eden fiiller ve Hasan Ali Ediz’in Türkçe çevirisinde bunların ne şekilde çevrildiği bir tablo şeklinde verilmiştir. Tablonun birinci sütununda Raskolnikov’un sinirlilik halleri verilmiştir. Rusça metinde “раздражаться”, “раздразнить”; “раздражать”, “раздражить” fiillerin geçtiği cümlelerin her biri numaralandırarak birer *sinirlilik hali* olarak sıralanmıştır. Tablonun ikinci sütununda incelediğimiz her *sinirlilik halinde* geçen Rusça fiilin hangi türde kullanıldığı belirtilmiştir. Tablonun üçüncü ve dördüncü sütunlarında sırasıyla “Suç ve Ceza” romanında incelediğimiz fiillerin içinde geçtiği Rusça asıl ve Türkçe çeviri metinleri yer almaktadır.

Tablo 1: Raskolnikov’un *sinirlilik hallerini* ifade eden fiiller ve Türkçe çevirisi

Sinirlilik Hali Tür	Fiil Kullanım Tür	Rusça	Türkçe
1	1	В то время он и сам еще не верил этим мечтам своим и только <i>раздражал себя</i> их безобразною, но соблазнительною дерзостью. (Достоевский, 1969: 43)	Hâlbuki o zamanlar kurduğu bu hayallere kendisi de inanmıyor, yalnız bu hayallerin çirkin, ama kandırıcı bir küstahlıkla saldırışları <i>sinirlerini bozuyordu.</i> (Dostoyevski, 1999: 1. Cilt, 302)
2	1	Уверяю же тебя, что всё это мешает моему выздоровлению серьезно, <i>потому что</i> непрерывно <i>раздражает</i> меня. (Достоевский, 1969: 196)	Sen, temin ederim, bütün bunlar benim iyileşmeme iyiden iyiye engel oluyor. <i>Çünkü hiç durmadan beni sinirlendiriyorlar...</i> (Dostoyevski, 1999: 1. Cilt, 302)
3	2	Ведь ушел же давеча Зосимов, <i>чтобы не раздражать</i> меня! (Достоевский, 1969: 196)	Az önce Zosimov <i>beni sinirlendirmemek için gitmemiş miydi?</i> ... (Dostoyevski, 1999: 1. Cilt, 302)
4	1	Поразило, видишь ли, его давеча то, что тебя один только этот пункт интересует; теперь ясно, почему интересует; зная все обстоятельства... и как <i>это тебя раздражило</i> тогда и вместе с болезнью сплелось... (Достоевский, 1969: 219)	Biliyor musun, senin sadece yalnız o noktayla ilgilenmen geçenlerde onu şaşırtmıştı. O noktada seni niçin ilgilendirdiği şimdi besbelli... Bütün olan bitenleri öğrenince, sonra da, <i>bütün bunların o zamanlar seni nasıl sinirlendiğini</i> , hastalığınla aynı zamana rastladığını dikkate alınca... (Dostoyevski, 1999: 1. Cilt, 348)
5	2	И тот (доктор) уступил, <i>чтобы не раздражать</i> , и ушел, а я внизу остался стеречь, а он тут оделся и улизнул. ...	Doktor da <i>onu</i> daha fazla <i>sinirlendirmemek için</i> direnmeyerek çekilip gitti. Ben ise, aşağıda beklemek için kaldım. (Dostoyevski, 1999: 1. Cilt, 8)

(Достоевский, 1969: 224)

- 6 1 И теперь улизнет, коли *раздражать* будете, ночью-то, да что-нибудь и сделает над собой... (Достоевский, 1969: 224) Şimdi de *onu sinirlendirmeye kalkarsanız* yine kaçıp gider. Geceleyin de kendine bir şeyler yapmaya kalkar. (Dostoyevski, 1999: 1. Cilt, 9)
- 7 3 Этот Зосимов давеча боялся, чтоб он не сошел с ума... Вот отчего его *раздражать* не надо... (Достоевский, 1969: 227) Şu Zosimov, az önce, onun çıldırmasından korkuyordu. İşte bunun için onu hiç *sinirlendirmemek* gerek. (Dostoyevski, 1999: 2. Cilt, 13)
- 8 1 Да вы не *раздражайтесь*, -- засмеялся через силу Зосимов, -- предположите, что вы мой первый пациент, ну, а наш брат, только что начинающий практиковать, своих первых пациентов, как собственных детей, любит, а иные почти в них влюбляются. (Достоевский, 1969: 248) Zosimov zoraki bir gülüşle: - Canım efendim *sinirlenmeyiniz*, dedi. Tutunuz ki, siz benim ilk müşterimsiniz, hâlbuki hayata yeni atılmış doktorlar, ilk müşterilerini öz evlatları gibi severler. Hatta bazıları âşık bile olurlar. (Dostoyevski, 1999: 2. Cilt, 56)
- 9 4 Нервы, что ль, *хотят* мои *раздражить* али дразнят меня? (Достоевский, 1969: 277) Sinirlerimi mi *bozmak istiyorlar*, nedir? Yoksa beni kızdırmak mı istiyorlar? (Dostoyevski, 1999: 2. Cilt, 113-114)
- 10 3 Не стану теперь описывать, что было в тот вечер у Пульхерии Александровны, как воротился к ним Разумихин, как их успокоивал, как клялся, что надо дать отдохнуть Роде в болезни, клялся, что Родя придет непременно, будет ходить каждый день, что он очень, очень расстроен, что *не надо раздражать* его; как он, Разумихин, будет следить за ним, достанет ему доктора хорошего, лучшего, целый консилиум... (Достоевский, 1969: 333-334) Razumihin yanlarına döndükten sonra o gece Pulheriya Aleksandrovna'larda neler olduğunu, Razumihin'in ana kızı nasıl yatıştırdığını, Rodya'nın hastalığı sırasında istirahat ihtiyacı olduğunu onlara nasıl anlamaya çalıştığını: Rodya'nın mutlaka geri döneceğine, her gün kendilerini ziyaret edeceğine, yeminler ederek onları nasıl inandırmaya çalıştığını, Rodya'nın çok, ama çok sinirleri bozuk olduğunu, *onu kırdırmamak gerektiğini*, kendisinin onunla nasıl ilgileneceğini, nasıl en iyi doktorları bulup getireceğini, gerekirse konsültasyon yaptıracağını, burada oturup anlatmayacağım. (Dostoyevski, 1999: 2. Cilt, 224)
- 11 1 Нервы его *раздражались* всё более и более. (Достоевский, 1969: 344) Raskolnikov'n sinirleri gittikçe *geriliyordu*. (Dostoyevski, 1999: 2. Cilt, 246)

- 12 1 И он вдруг ощутил, что мнительность его, от одного соприкосновения с Порфирием, от двух только слов, от двух только взглядов, уже разрослась в одно мгновение в чудовищные размеры... и что это страшно опасно: нервы *раздражаются*, волнение увеличивается.
(Достоевский, 1969: 352)
- 13 4 А ты просто с толку сбить хочешь, *раздражит* меня хочешь преждевременно, да в этом состоянии и прихлопнуть, только врешь, оборвешься, оборвешься!
(Достоевский, 1969: 359)
- 14 1 Он понял, что это самая лучшая тактика в его положении, потому что не только он не проговорится, но, напротив, *раздражит* молчанием самого врага, и, пожалуй, еще тот ему же проговорится.
(Достоевский, 1969: 360)
- 15 4 Ты знал, что я болен, и *раздражит* меня хотел, до бешенства, чтоб я себя выдал, вот твоя цель! (Достоевский, 1969: 368)
- 16 1 -- Это не тот ли лакей, который вам после смерти трубку приходил набивать... еще сами мне рассказывали? -- *раздражался* всё более и более Раскольников.
(Достоевский, 1969: 486)
- 17 5 Отложил было до другого раза, да, право, вы *способны* и мертвого *раздразнить*...
Достоевский, 1969:496
- 18 4 Вы, кажется, нарочно *хотите* меня *раздразнить*, чтоб я только от вас теперь отстал...
(Достоевский, 1969: 497)
- Sadece Porfiri ile karşılaşmanın, yalnız bir çift sözün, iki bakışın onda uyandırdığı kuruntunun bir anda korkunç denebilecek kadar büyüdüğünü ve bunun çok tehlikeli bir şey olduğunu birdenbire hissetti: sınırları *bozulacak*, heyecanı artacaktı. (Dostoyevski, 1999:2. Cilt, 261)
- Bütün maksadın sadece beni şaşırtıp gafil avlamaktır. Vaktinden önce beni *sinirlendirmek*, bu halimden yararlanmak, beni enselemek *istiyorsun!* ((Dostoyevski, 1999:2.Cilt, 275)
- Kendi durumunda bulunan bir insan için bunun en iyi bir taktik olduğunu anladı. Çünkü böyle davranmakla kalmayacak, aksine, susuşu ile düşmanını *sinirlendirecek*, böylelikle, belki de, onun ağzından bazı laflar alacaktı. (Dostoyevski, 1999: 276)
- Hasta olduğumu biliyordun, *maksadın* beni *sinirlendirip* zıvanadan çıkarmak, böylece kendimi ele vermeme sağlamaktır. (Dostoyevski, 1999: 2. Cilt, 294)
- Gittikçe *öfkesi kabaran* Raskolnikov: - Sakın bu, ölümünden sonra piponuzu doldurmaya geren uşak olmasın? Bunu bana kendiniz anlatmıştınız! (Dostoyevski, 1999: 3.Cilt, 214)
- Ama doğrusu, siz bir ölüyü bile *sinirlendirebilecek* yaradılıştasınız. (Dostoyevski, 1999:3.Cilt, 232)
- Şimdi peşinizi bırakayım diye, galiba, beni mahsus *sinirlendirmek istiyorsunuz*... (Dostoyevski, 1999: 3. Cilt, 236)

Görüldüğü gibi Dostoyevski "Suç ve Ceza" romanında Raskolnikov'un *sinirli* bir genç adam olduğunu özellikle "раздражаться", "раздразнить"; "раздражать", "раздражить" fillerini kullanarak ortaya koymaktadır. Söz konusu filleri cümle içerisinde ve bir hal olarak ele aldık. Böylece Dostoyevski'nin, farklı durumlarda diğer kişilerle ve ayrıca kendisiyle ilişkisinde Raskolnikov'un duygularını ve bunun sonucunda içinde bulunduğu ruhsal durumunu nasıl gözler önüne serdiğine tanık oluyoruz.

"Suç ve Ceza" romanının Rusça aslında ve Türkçe çevirisinde Raskolnikov'un *sinirlilik hallerini* birkaç yoldan öğreniyoruz. İlk olarak Raskolnikov'un farklı kişilerle (Razumihin ile (2., 3. haller); Zosimov ile (8.

hal), Sonya ile (11. hal), Porfiriy ile (14., 15. haller), Svidrigaylov ile (16., 17., 18. haller)) girdiği diyaloglarda onun *sinirlilik hallerine* tanıklık etmekteyiz.

İkinci olarak Raskolnikov'un sınırlı biri olduğunu romanda başka bir kişi, arkadaşı Razumihin de ifade etmektedir. Bunu Razumihin'in 5.,6.,7. hallerde Raskolnikov'un kız kardeşi Dunya ve annesi Pulheriya Aleksandrovna ile yaptığı konuşmalardan öğreniyoruz.

Üçüncü olarak Raskolnikov'un sınırlı biri olduğunu kendi ağzından duyuyoruz. Bunu 2. , 3. hallerde Razumihin ile yaptığı konuşmalardan, ayrıca 9., 13. hallerde kendi kendine konuşurken öğreniyoruz.

Dördüncü olarak "Suç ve Ceza" romanında, Raskolnikov'un sınırlı bir genç adam olduğu gerçeği yazar tarafından da sürekli (1., 10., 11., 12., 16.) altı çizilmektedir.

Raskolnikov'un içinde bulunduğu ruhsal durumu tasvir eden "раздражаться"; "раздразнить"; "раздражать", "раздражить" fillerinin romanda belli başlı beş kullanımı olduğunu tespit ettik.

1. İki ögeli cümle (S+P) içerisinde özneli eylem (1,2,3, şahıs şimdiki ve gelecek zaman, geçmiş zaman) olarak

2. Tek ögeli cümle (P) içerisinde amaç bildiren *чтобы* (için) bağlacı ile birlikte mastar olarak

3. Tek ögeli cümle içerisinde (P) *надо/не надо* (gerek/ gerek yok) durum kategorisini belirten kelimeler (predikatif) ile birlikte mastar olarak

4. İki ögeli cümle (S+P) içerisinde *хотеть* (istemek) fiili ile birlikte mastar olarak

5. İki ögeli cümle (S+P) içerisinde kısa sıfatla, *способен* (kabiliyetinde olan, muktedir) kısa sıfatıyla birlikte mastar olarak

"Suç ve Ceza" romanının Hasan Ali Ediz'in yaptığı Türkçe çeviride "раздражаться" (16. halde) *öfkesi kabarmak*; "раздразнить" (17., 18. hallerde,) *sinirlendirmek*; "раздражать""раздражить" fillerini (1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15. hallerde) *sinirlerini bozmak, sinirlendirmek (sinirlendirmemek), kızdırmak (kızdırmamak), sinirleri gerilmek, öfkesi kabarmak* şeklinde, anlamına uygun olarak çevrildiğini görüyoruz.

Eserin Türkçe çevirisinde *sinirlerini bozmak, sinirlendirmek (sinirlendirmemek), kızdırmak (kızdırmamak), sinirleri gerilmek, öfkesi kabarmak* fiillerinin belli başlı beş kullanımı mevcuttur.

1. İki ögeli cümle (S+P) içerisinde özneli eylem (1,2,3, şahıs şimdiki ve gelecek zaman, geçmiş zaman) olarak (1., 2., 4., 6., 8., 11., 12., 14., 16. haller)

Rusçada 1., 2., 4., 6., 8., 11., 12., 14., 16. hallerde fiillerin 1. kullanımı Türkçe çeviride de korunmuştur. Bununla birlikte birinci *sinirlilik halinde* farklı bir kullanım göze çarpmaktadır:

Birinci *sinirlilik halinde* "раздражал себя" ifadesi (*kendi kendinin*) *sinirlerini bozuyordu* demektir. Burada parantez içinde aldığımız *kendi kendinin* sözcüğü Rusçada "себя" sözcüğünün karşılığıdır. "раздражать" fiilinin 1,2,3 tekil eril şahıs, geçmiş zaman kipi "раздражал" ile birlikte kullanımı *kendi kendinin sinirlerini bozuyordu* anlamına gelir, yani fiili dönüştü hale getirir. Dolayısıyla bu cümlede Raskolnikov'un kendisi, kendine hayallerle saldırarak kendi sinirlerini bozuyor.

2. Tek ögeli cümle (P) içerisinde amaç bildiren *чтобы* (için) bağlacı ile birlikte mastar olarak (3., 5. haller)

Türkçede amaç bildiren *için*, Rusça *чтобы* bağlacı ile birlikte fiilin mastar olarak kullanılmasına dair aynı Rusçada olduğu gibi iki örnek vardır. Üçüncü ve beşinci halde amaç bildiren *için* (*чтобы*) bağlacı ile birlikte fiil mastar olarak kullanılmış olsa da tek ögeli değil, iki ögeli cümle (S+P) içerisinde kullanılmıştır. Ayrıca 5. halde "раздражать" fiili "kızdırmamak" olarak, yani olumsuzlaştırarak kullanılmıştır. Bu kullanım Rusça ve Türkçenin olumsuzluğu yapısal olarak farklı şekillerde oluşturmalarından kaynaklanmaktadır. Rusça'da olumsuzluk, fiilin önüne getirilen "не" ögesi ile ifade edilirken, Türkçede *me* , *-ma* olumsuzluk ekiyle verilir.

3. Tek ögeli öznesiz cümle içerisinde (P) *надо/не надо* (gerek/gerek yok) durum kategorisini belirten kelimeler (predikatif) ile birlikte mastar olarak (7., 10. haller)

Rusçada yedinci ve onuncu hallerde karşımıza çıkan bu kullanım Türkçe çeviride de korunmuştur. Bununla birlikte her iki halde "раздражать""fiili *me*, *-ma* ekiyle (*sinirlendirmemek*) *gerek, kızdırmamak gerek* olarak, yani olumsuzlaştırarak verilmiştir.

4. İki ögeli cümle (S+P) içerisinde "istemek" (*хотеть*) fiili ile birlikte mastar olarak (9., 13., 15., 18. hallerde)

Rusçada 9., 13., 15., 18. hallerde karşımıza çıkan bu kullanım Türkçe çeviride de korunmuştur. Bununla birlikte 15. halde "istemek" fiili "maksat" kelimesi ile değiştirilerek kullanılmıştır.

5. İki ögeli cümle (S+P) içerisinde kısa sıfatla, *способен* (kabiliyetinde olan, muktedir) kısa sıfatıyla birlikte mastar olarak (17. halde)

Rusçada 17. halde karşımıza çıkan bu beşinci kullanım Türkçede gramer olarak farklı bir şekilde karşılığını bulmuştur. Dillerin farklı yapısından kaynaklanan bu kullanımda asıl metnin anlamına sadık kalınmıştır.

Sonuç:

Çalışmamızda Dostoyevski'nin "Suç ve Ceza" romanında kahramanı Raskolnikov'un *sinirlilik hallerini* ortaya koymak için kullandığı "раздражаться", "раздразнить", "раздражать", "раздражить" fiillerinin eserin Türkçe çevirisinde ne şekilde karşılıklarını buldukları üzerinde durmayı amaçladık.

Bu yolda ilk olarak Raskolnikov'un *sinirlilik hallerini* ortaya koyan fiilleri inceledik ve bu fiillerin Rusça asıl eserde belli başlı 5 beş kullanımı olduğunu tespit ettik.

1. İki ögeli cümle (S+P) içerisinde özneli eylem (1,2,3, şahıs şimdiki ve gelecek zaman, gelecek zaman) olarak
2. Tek ögeli cümle (P) içerisinde amaç bildiren *чтобы (için)* bağlacı ile birlikte mastar olarak
3. Tek ögeli cümle içerisinde (P) *надо/не надо (gerek/ gerek yok)* durum kategorisini belirten kelimeler (predikatif) ile birlikte mastar olarak
4. İki ögeli cümle (S+P) içerisinde *хотеть (istemek)* fiili ile birlikte mastar olarak
5. İki ögeli cümle (S+P) içerisinde kısa sıfatla, *способен (kabiliyetinde olan, muktedir)* kısa sıfatıyla birlikte mastar olarak

Yukarıda sıraladığımız kullanımları tespit ettikten sonra eserin Türkçe çevirisinde ele aldığımız fiillerin ne şekilde çevirdiklerini inceledik. Raskolnikov'un *sinirlilik hallerini* ifade eden "раздражаться" (16. halde) *öfkesi kabarmak*; "раздразнить" (17., 18. hallerde) *sinirlendirmek*; "раздражать""раздражить" (1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15. hallerde) fiillerini *sinirlerini bozmak, sinirlendirmek (sinirlendirmemek), kızdırmak (kızdırmamak), sinirleri gerilmek, öfkesi kabarmak* olarak anlamına uygun olarak çevirdiklerini tespit ettik.

Bununla birlikte Rusçada "раздражаться", "раздразнить", "раздражать", "раздражить" fiillerinin tespit ettiğimiz beş kullanımının da Türkçe çeviride olabildiğince korunduğunu saptadık.

"Suç ve Ceza" romanında Raskolnikov'un *sinirlilik hallerini* ifade eden fiillerin Rusça asıl ve Türkçe çeviri metinlerinde kullanımlarında az sayıda farklılıklar tespit ettik. Bu farklılıklar iki tür sebepten kaynaklanmaktadır.

Farklılıkların birinci sebebi çevirmenin seçimleridir. İncelediğimiz hallerde bu tür farklılıklar 1. hal-1.kullanımda ve 15. hal-4. kullanımda görülmüştür. 1. hal-1.kullanımda çevirmenin seçimi (fiili dönüşlü olarak kullanmayarak) metnin anlamında değişikliklere yol açmıştır. Bununla birlikte çevrildiği şekliyle bize kahramanın *sinirlilik halini* geçirebilmektedir. Hasan Ali Ediz bunu asıl metinde olmayan "saldırmak" fiilini kullanarak, ayrıca asıl metinde Türkçeye *baştan çıkarıcı, cezbedici* olarak çevirebileceğimiz "соблазнительный" sıfatını *kandırıcı bir küstahlık* olarak aktarma yoluyla başarabilmiştir.

Çevirmen ayrıca 15. hal 4. kullanımda, "sinirlendirmek" fiili ile birlikte kullanılan "istemek" fiilinin yerine, "sinirlendirmek" fiilini *maksat* kelimesiyle birlikte kullanarak Türkçede hem amacı hem de isteği karşılayarak güçlü bir anlam vermiştir.

Romanda Raskolnikov'un *sinirlilik hallerini* ifade eden fiillerin Rusça ve Türkçe farkı kullanımlarının ikinci sebebi ise iki dilin yapısından kaynaklanmaktadır: 3., 5.haller-2. kullanım ; 17. hal-5. kullanım bu tür farklılıklara örnektir.

Edebiyat eserlerinin başlıca özelliklerinden biri duyguları ifade etmektir. Bu duyguları çeviri yoluyla başka bir dile aktarmak edebiyat çevirmenin işini daha da zorlaştırır. Hasan Ali Ediz "Suç ve Ceza" romanında Raskolnikov'un *sinirlilik hallerini* hem kelime düzeyinde hem de düşünce düzeyinde Türkçeye aktarmakla (Üçgül: 2013: 126) kalmamış, metnin hissiyatını da bize geçirmeyi başarmıştır. Çevirmen Dostoyevski'nin huzursuz roman dünyasına bizi de dâhil ederek onu daha iyi anlamamıza yardım etmiştir.

KAYNAKÇA

БАБЕНКО, Л.Г. (1989). *Лексические средства обозначения эмоций в русском языке*, Изд-во: Свердловск: Уральский университет.

ДОСТОЕВСКИЙ, Ф.М. (1969). *Преступление и наказание*, Издательство "Беларусь", Минск.

ДОСТОЕВСКИЙ, Ф.М. (1999). *Suç ve Ceza*, Dünya Edebiyatından Seçmeler, Çeviren: Hasan Ali EDİZ, İstanbul: M.E.B. Yayınları.

KAŞOĞLU, Ayta (2001). "Dostoyevski'nin "Suç ve Ceza" Romanındaki Suç Teması". *Ankara Üniversitesi Dil Dergisi*, 106, ss. 49-53.

МЕЛЬНИЧЕНКО, Н. П. (2010). *Концепт гнев в идиостиле Ф. М. Достоевского*, Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук, Москва.

ÜÇGÜL, Sevinç (2013). "Dilde Ve Metinde Ulusal Kültür Bileşenleri" ("National Culture Components In Text And Language"), *e-Turkish Studies* (elektronik), cilt. 8, S.126, ss.125-133.

OLCA, Y. (2003). "Русская литература в Турции", *Вестник Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина*, No. 595, Серия Филология, выпуск 38, Харьков, 91-94.